

Kde tu vlastně je rytmus? Je v objektivních fyzikálních časových vzá- zích a vlnových procesech, tónových vlnách nebo podobně – nebo je v hlavě poslouchajícího? To je alternativa, kterou jistě lze v nedostateč- nosti její syrovosti okamžitě uchopit. Je tomu tak, že rytmus odposlou- cháváme a zároveň ho do poslechu vkládáme. Onen příklad rytmu mo- notónního sledu přirozeně není příkladem z umění – ale ukazuje, že i rytmus spočívající v útvaru samotném slyšíme jen tehdy, pokud rytmizujeme sami od sebe, tj. pokud skutečně provádíme činnost zaměře- nou na jeho odposlouchání.

Každé umělecké dílo tedy má něco jako samočas, který nám takří- kajíc ukládá. To platí nejen pro tranzitorní umění, hudbu, tanec a ja- zyk. Pohlédneme-li na statuární umění, vzpomeneme si, že u obrazů provádíme výstavbu a čteme je, že i architekturu „procházíme“. To vše je také chod času. Obrazy nejsou přístupné (rychle nebo pomalu) je- den jako druhý. A co teprve architektura. Je důsledkem jednoho z vel- kých podvodů, které pocházejí z dnešního umění reprodukce, že když vidíme poprvé v originále velké stavby lidské kultury, přijímáme je čas- to s jistým zklamáním. Nejsou už zdaleka tak malebné, jak je důvěrně známe z fotografických reprodukcí. Poprvadě totiž zklamání znamená, že jsme ještě vůbec nepronikli za pouhou malebnou kvalitu náhledu stavby k ní samé jako k architektuře, jako k umění. Proto je nutno tam jít a vejít, vyjít, obcházet, pozvolna si procházením osvojovat to, co útvar slibuje pro vlastní pocit ze zakoušení života a jeho stupňování. Konse- kvence této krátké úvahy bych rád shrnul takto: Ve zkušenosti s uměním jde o to, že se na uměleckém díle učíme jistému druhu prodlení. Je to prodlení, které se zjevně vyznačuje tím, že se nestane nudným. Čím více se na to prodlévajíce u něj spolehneme, tím výmluvnější, rozmanitější a bohatší se nám bude jevit. Podstatou časové zkušenosti s uměním je, že se učíme dlít. To je pro nás snad přiměřenou konečnou analogií to- ho, čemu se říká věčnost.

 S H R Ř M E nyní průběh našich úvah. Jako při každém ohlédnutí mu- síme si i nyní uvědomit, jak daleko jsme v celku našich úvah pokročili. Otázka, kterou nám dnes klade umění, obsahuje od počátku úkol svést dohromady to, co se rozpadá vedví a stojí naproti sobě ve vzájemném napětí: na jedné straně zdání historické, na druhé zdání progresivity. Historické zdání lze popsat jako zasolení vzděláním, podle něhož je významné jen to, co důvěrně známe z tradice vzdělání. Zdání progresi- vity žije naopak z jistého druhu zasolení kritikou ideologie, přičemž se kritik domnívá, že by měl čas znova začítat dneškem a zítřkem a že zcela a naprostoto zná tradici, v níž stojíme, a vznáší nárok na její pře- konání a ponechání za sebou. Vlastní hádanka kladená nám uměním spo- čívá právě v současnosti minulého a přítomného. Nic není pouhým předstupněm a nic pouhým znetvořením, spíše se musíme ptát, co umění toho kterého druhu sjednocuje samo se sebou jako umění a ja- kým způsobem je umění překonáním času. Pokusili jsme se o to ve třech krocích. První krok hledal antropologický základ ve fenoménu přebytku ve hře. Lidské bytí se velmi hlubokým způsobem vyznačuje tím, že člověk v ubohosti svých instinctů, při svém nedostatku pevné danosti způsobené pudovými funkciemi sám sebe chápe jako svobod- ného, ale zároveň ve své svobodě, v níž spočívá jeho lidskost, ohrože- ného. Sleduji zde intuitivní názory Nietzschem inspirované filosofické antropologie, kterou rozvinuli Scheler, Plessner a Gehlen. Pokusil jsem se ukázat, že zde vyrůstá vlastní lidská kvalita bytí, sjednocení minulos- ti a přítomnosti, současnost dob, stylů, ras a tříd. To vše je lidské. To je

- jak jsem to nazval na začátku - zářící pohled Mnemosyné, múzy podržení a zachování, kterým se vyznačujeme. Jedním ze základních motivů mého výkladu bylo ozrejmit, že to, co máme na mysli v našem chování ke světu a v naší námaze utváření - formující nebo zúčastnění na hře forem jako spoluhráči - je výkonem podržení prchavého.

Potud není náhodou, nýbrž duchovní pečetí vnitřní transcendence hry, tohoto přesahu do libovolného, voleného, zvoleného svobodně, že se v této činnosti zvláštním způsobem odráží zkušenosť s konečností lidského bytí. Pro člověka je smrt myšlenkou jdoucí za vlastní chvíli. Pohřbívání mrtvých, kult mrtvých a všechny ty nezměrné náklady na umění pro mrtvé, na posmrtné dary, to vše je zachováváním pomíjivého a prchavého v novém vlastním trvání. Nyní se mi jeví jako krok vpřed, ven z celku našich úvah, popíšeme-li jako vlastní základ našeho tvůrčím způsobem utvářeného pozvednutí se k umění nejen přebytek jako charakteristiku hraní, nýbrž spatříme-li hlubší antropologický motiv i za tím, co lidskou hru a především hru umění povyšuje nad všechny hravé formy přírody a čím se proti nim vyznačuje: propůjčování trvání.

To byl první krok, který jsme učinili. A k němu se pak vázala otázka, co vlastně je tím, co nás v oné hře forem, v jejím stávání se tvarem a „stanovení“ útvarem oslovuje významově. Tehdy jsme navázali na starý pojem symbolického. I zde bych chtěl nyní udělat ještě krok dál. Řekli jsme: Symbol je to, podle čeho se něco znovuropozná - tak jako hostitel poznává hosta pomocí *tessera hospitalis*. Co však je znovuropoznání? Není to: uvidět něco ještě jednou. Znovuropoznání není sérií setkání, nýbrž znamená: rozpoznat něco jako něco, co už je známo. Vlastní proces lidského „zabydlování“ - Hegelovo slovo, které tu používám - spočívá v tom, že každé znovuropoznání už je zbaveno kontingence prvního poznatku a je pozvednuto do ideálního. Všichni to známe. Ve znovuropoznání je vždy to, že rozpoznání je teď vlastnější, než jakého jsme byli schopni v lapenosti okamžikem prvního setkání. Znovuropoznání vidí trvalé v letmém. Vlastní funkcí symbolu a symbolického obsahu všech jazyků umění tedy je uskutečňovat tento proces. Otázkou, s níž jsme se lopotili, teď bylo: Co vlastně ještě znova-

rozpoznáváme, jde-li o umění, jehož jazyk, jehož slovník, syntax a styl jsou tak specificky prázdné a které se nám jeví tak cizí nebo tolík vzdálené od velké klasické tradice našeho vzdělání? Není snad znakem moderny právě to, že tkví v tak hluboké symbolické nouzi, že nám je ve všem tom bezdechém progresivismu víry v technický, ekonomický a sociální pokrok možnost znovuropoznání dokonce odpírána?

Pokusil jsem se ukázat, že se nedá jednoduše hovořit o bohatých časech všeobecné důvěrné známosti symbolů a o ubohých časech vyprázdnění symbolu, jako by přízeň dob minulých a nepřízeň přítomnosti byly jednoduchou daností. Poprvadě je symbol úkolem výstavby. Jde o to poskytovat možnost znovuropoznání, a to jistě ve velmi širokém okruhu úkolů a vzhledem k velmi různým nabídkám setkávání. Je určitě rozdíl, zda si na základě našeho historického vzdělání a uvyklosti na měšťácké provozování kultury důvěrně osvojíme slovník samozřejmě řeči dřívějších časů, takže naučený slovník historické vzdělanosti bude při setkání s uměním hovořit, nebo zda na druhé straně stojí slabikování neznámých slovníků, které je třeba vystupňovat až ke schopnosti číst.

Víme přece, co znamená umět číst. Znamená to, že písmena přestanou být patrná a předmětem výstavby zůstane sám smysl. V každém případě je teprve souhlasná konstituce smyslu tím, co nám umožní říci: „Rozuměl jsem tomu, co se tu říká.“ To teprve uskutečňuje setkání s řečí forem, s řečí umění. Doufám, že je teď jasné, že jde o vztah vzájemný. Je zaslepený, kdo věří, že může mít jedno a zavrhnout druhé. Nelze snad ani dostatečně zdůraznit, že ten, kdo považuje moderní umění za zvrhlé, nebude skutečně chápat ani velké umění dřívějších dob. Musíme se naučit, že každé umělecké dílo je třeba nejprve slabikovat, abychom se ho pak naučili číst; teprve potom promluví. Moderní umění je dobrým varováním, abychom si nemysleli, že můžeme slyšet jazyk byť starého umění, aniž bychom slabikovali, aniž bychom se ho naučili číst.

Je to však úkol podat výkon, který jednoduše nepředpokládá ani neprijímá vděčně jako dar komunikativně obecný svět, nýbrž chce sám právě tuto komunikativní obecnost vybudovat. „Imaginární muzeum“,

slavná Malrauxova formulace současnosti všech epoch umění a jejich výkonů v našem vědomí, je – být v problematické formě – takříkajíc nedobrovolným uznáním tohoto úkolu. Je to totiž náš výkon shromáždit tuto „sbírku“ v naší imaginaci, a pointou je, že takovou sbírku nemáme ani ji nikde nenajdeme, jako když například jdeme do muzea prohlédnout si, co nasbírali jiní. Nebo jinak řečeno: Jako konečné bytosti stojíme v tradicích nehledě na to, zda je známe nebo ne, ať už jsme si jich vědomi nebo jsme zaslepeni dost na to, abychom se domnívali, že jsme začali znovu – to na moci tradic nad námi zhola nic nemění. Mění se tím však dost na našem náhledu na to, zda tradicím, v nichž stojíme, a možnostem, které nám do budoucnosti zaručují, vidíme do tváře, anebo zda si namlouváme, že se lze odvrátit od budoucnosti, do níž žijeme, a nově se naprogramovat a zkonstruovat. Tradice přece neznamená pouhou konzervaci, nýbrž převod. Převod však implikuje, že nic není ponecháno nezměněné a konzervované, nýbrž že se staré učíme říkat a chápout nově. Tak používáme slovo „převod“ pro překlad.

Fenomén překladu je vskutku modelem toho, cím je skutečně tradice. To, co bylo zmrtvělým jazykem literatury, se musí stát vlastním jazykem. Tepřve pak je literatura uměním. Totéž platí pro výtvarné umění i architekturu. Pomysleme jen, jakým úkolem je plodně a přiměřeně sjednotit velké stavby minulosti s moderním životem, jeho formami styku, pohledovými zvyklostmi, možností osvětlení a podobně. Jako příklad mohu vyprávět, jak mne pohnulo, když jsem při cestě po Iberském poloostrově konečně jednou vstoupil do dómu, v němž ještě elektrické světlo nezatemňovalo projasněním vlastní jazyk starých španělských a portugalských dómů. Otvory oken, do nichž se hledí jako do světel, a otevřený portál, jímž do domu božího proudilo světlo, to byla zjevně vlastní přiměřená forma přístupnosti oněch mocných božích hradů. To neznamená, že bychom mohli jednoduše vyřadit své pohledové zvyklosti. To nelze, stejně jako nedokážeme vyřadit naše životní či komunikační ani jiné obdobné zvyklosti. Ale úkol sjednotit dnešek s oněmi kamennými pozůstatky minulosti je dobrou ilustrací toho, cím je vždy tradice. Není památkovou péčí ve smyslu uchovávání, je ne-

ustálým vzájemným působením naší přítomnosti s jejími cíli a minulos-
ti, jíž jsme také.

Pak tedy záleží na tom: nechat být, co je. Ale nechat být nezna-
má: pouze opakovat, co už víme. To, co bylo, necháváme být pro toho,
kým jsme, určené nikoli formou zážitku opakování, nýbrž setkáváním
samým.

Konečně třetí bod, slavnost. Nechci znovu opakovat, v jakém vzta-
hu je čas a samočas umění k samočasu slavnosti, nýbrž se chci soustře-
dit na jediný bod, že slavnost je tím, co všechny sjednocuje. Zdá se mi,
že je znakem slavení, že není ničím pro nikoho, kdo se na něm neúčast-
ní. Účast se mi pak jeví jako zvláštní přítomnost, již je třeba uskutečňo-
vat s plným vědomím. Upozornit na to znamená brát kriticky v potaz
náš kulturní život s jeho místy požitku umění a s jeho epizodami uleh-
čení od každodenního tlaku bytí formou zkušenosti se vzděláním.
K pojmu krásného přece patří, jak připomínám, že znamená veřejnost,
uznání. To však implikuje, že existuje řad života, který mimo jiné zahr-
nuje i formy uměleckého utváření, dekoraci, architektonické formování
našeho životního prostoru a jeho výzdobu všemi možnými formami
umění. Pokud má umění mít skutečně co do činění se slavností, znamená
to, že musí překonat hranice svého omezení, jak je popisují, a tím ta-
ké hranice privilegia vzdělání, stejně jako musí zůstat imunní vůči ko-
merčním strukturám našeho společenského života. Tím nemá být
popřeno, že se s uměním dají dělat obchody a že umělci také mohou
podlehnout komercializaci své tvorby. Ale v tom právě není vlastní
funkce umění, ani dnes, ani kdy předtím. Upozorním nyní na několik
faktů. Například velké řecké tragédie – jsou dodnes úkolem pro vrchol-
ně školeného a bystrého čtenáře. Některé Sofoklové nebo Aischylovovy
chórové zpěvy působí v masivnosti a pointovanosti svých hymnických
výpovědí jako téměř hermeticky zašifrované. A přesto bylo atické diva-
dlo sjednocením všech. A úspěch, enormní popularita, kterou si v atic-
kém divadle získala kultická integrace her, dokládá, že nešlo o žádnou
reprezentaci horních vrstev ani o uspokojení slavnostního výboru, roz-
dělujícího nakonec ceny nejlepším hrám.

Podobným uměním jistě byly a jsou velké dějiny západní polyfonie odvozující se od gregoriánské církevní hudby. Třetí zkušenosť můžeme dosud učinit, stejně jako Řekové: s antickou tragédií. Prvního ředitele moskevského Uměleckého divadla (roku 1918 nebo 1919, po revoluci) se zeptali, jakou revoluční hrou by rád otevřel své revoluční divadlo - a on s neuvěřitelným úspěchem uvedl Krále Oidipa. Antická tragédie pro každou dobu a každou společnost! Gregoriánský chorál a jeho umělecký rozkvět nebo Bachovy pašije jsou k tomu křesťanským pendantem. Nelze se zmýlit: tady nejde o pouhou návštěvu koncertu; tam se děje něco jiného. Návštěvník koncertu pochopí, že jde o jinou formu obce, než jaká se shromázdí ve velkém chrámovém prostoru u příležitosti uvedení pašijí. Tam je to jako u antické tragédie. Obojí obsahne vše od nejvyšších nároků uměleckého, hudebního a historického vzděláni až po nejjednodušší potřebnost a citlivost lidského srdce.

Nyní ve vší vážnosti tvrdím: Žebrácká opera nebo gramofonové desky, z nichž zaznívají moderní songy milované dnešní mládeži, jsou stejně legitimní. Mají též možnost výpovědi a založení komunikace přehrávající jakékoli trádní předpoklady nebo předpoklady vzdělání. Nemám tím na mysli opojení masovou psychologickou nákazou, která je tu také a která vždy byla doprovodným jevem skutečné zkušenosť s obcí. V našem světě silných vzturců a často nezodpovědné touhy experimentovat, řízené komerčně, je bezpochyby mnohého toho druhu, že nedokážeme říci, zda to skutečně zakládá komunikaci. Opojení samo o sobě není trvalou komunikací. Ale to, že naše děti tím nejsamořejmějším způsobem nacházejí svůj snadný a bezprostřední výraz v jakémko přemazání hudebou, jinak se to snad ani nedá nazvat, nebo v často velmi stroze působících formách abstraktního umění, to jistě něco vypovídá.

Měli bychom mít jasno v tom, že to, co tu zakoušíme jako neškodný boj na hranici generací nebo řekneme raději v kontinuitě generací - neboť my starší se přece také učíme - o to, co se bude poslouchat nebo jaká se pustí gramofonová deska, probíhá i ve velkém v naší společnosti. Kdo si myslí, že naše umění je pouhým uměním horní vrstvy, ten se

silně mylí. Kdo takto smýlí, zapomíná, že tu jsou sportovní stadiony, tovární haly, dálnice, lidové knihovny, odborné školy, které jsou po právu často vybaveny mnohem luxusněji než naše skvělá stará humanistická gymnázia, v nichž byl školní prach snad dokonce povinným prvkem vzdělání - a po nichž já upřímně teskním. Konečně zapomíná také na masmédia s jejich difúzním působením na celek naší společnosti. Nesmíme se mylně domnívat, že není možné jakékoli rozumné užití těchto věcí. Enormní nebezpečí pro lidskou civilizaci jistě spočívá v passivitě, kterou s sebou přináší používání příliš pohodlných multiplikátorů vzdělání. To platí především pro masmédia. Ale právě tady je před každého kláden humánní požadavek, jak na staršího, který přitahuje a vychovává, tak na mladšího, který je přitahován a vychováván, totiž požadavek učit a učit se vlastní činností. Právě toto se po nás žádá: nazavazovat vlastní aktivitu chtět a schopnosti volit tvář v tvář umění a čemukoli, co se šíří masmediální cestou. Teprve pak zakoušíme umění. Neoddělitelnost formy a obsahu se stává skutečností jako nerozlišování, v němž se setkáváme s uměním jako s tím, co nám něco říká a co nás vyjadřuje.

Potřebujeme si jen vyjasnit protikladné pojmy, v nichž se tato zkušenosť takříkajíc odráží. Chci popsát dva extrémy. Jedním je forma požitku kvality známosti. Zde se podle mého názoru rodí kýč, neumění. Člověk si vyslechne, co už ví. Dokonce ani nechce slyšet nic jiného, a toto setkání prožívá jako takové, které nikoho neobratí, nýbrž jen uvadlým způsobem potvrdí. Stejný význam má to, že člověk připravený na jazyk umění cítí chtěnost tohoto účinku. Všímáme si, že tu je něco chtěno jako něco. Veškerý kýč v sobě má něco z této často dobře míňené, dobromyslné a dobré naladěné lopotnosti o sobě - a přesto právě to ničí umění. Neboť umění je něčím pouze tehdy, pokud k tomu, aby nastala komunikace, potřebuje vlastní výstavbu útvaru z osvojovaného slovníku, forem a obsahů.

Druhá forma, extrém opačný ke kýči: estetická vybíravost. Známe ho zejména ve vztahu k reprodukčním umělcům. Jde se do opery, protože zpívá Maria Callas, nikoli proto, že je na programu určitá opera.

Rozumím tomu, že to tak je. Ale tvrdím, že to nezaručuje zprostředkování zkušenosti s uměním. Je zjevně sekundární reflexí uvědomovat si herce nebo zpěváka a vůbec umělce v roli prostředníka. Dokonalá zkušenosť s uměleckým dílem je taková, že naopak musíme obdivovat diskrétnost aktérů: že neukazují sami sebe, nýbrž evokují dílo, jeho kompozici a vnitřní koherenci až k nechtěné samozřejmosti. Jde tu o dva extrémy: „umělecké chtění“ směřující k určitým manipulovatelným účelům, které se představuje v kých, a naprostá ignorancie vlastní promluvy, kterou k nám umělecké dílo směruje, ve prospěch sekundární estetické vrstvy vkusových potěšení.

Vlastní úkol leží, jak se mi to jeví, mezi těmito extrémy. Je to úkol přijímat a podržet to, co se nám zprostředuje díky formální síle a kvalitě utváření pravého umění. Konec konců je problémem, který zmizí sám sebou, nebo sekundární otázkou, nakolik je při tom vůbec třeba uplatnit znalosti zprostředkované historickým vzděláním. Umění starších dob k nám dospívá jen přes filtr času a živě zachovávajícího i proměňujícího předávání. Nepředmětné umění moderny může – jistě jen ve svých nejlepších, námi dnes od pouhých imitací sotva odlišitelných produktech – mít stejnou hustotu složení a stejnou možnost bezprostředního promlouvání. V uměleckém díle se to, co tu ještě není v uzavřené kompozici útvaru, nýbrž zatím jen v proudu kolem, proměňuje do trvalého útvaru, takže vrůstat do něj znamená: zároveň přerůstat sama sebe. „Ve chvíli váhání je cosi trvalého“ – to je dnešní umění, umění včerejška a umění odjakživa.

[Text je přepracovanou verzí přednášek, které autor přednesl pod titulem *Umění jako hra, symbol a slavnost během Salcburských vysokoškolských týdnů konaných od 29. července do 10. srpna 1974*. Původní verzi vydal Ansgar Paus ve sborníku přednášek Salcburských vysokoškolských týdnů roku 1974 s názvem *Kunst heute, Graz, Styria 1975*, s. 25–84.]

Slovniček vybraných pojmu a výrazů

„bezúčelná účelnost“	„ <i>e Zweckmäßigkeit ohne Zweck</i> “ (Kant)
„krásné v přírodě“	„ <i>s Naturschöne</i> “ (Kant, Hegel)
[Patočka: „přírodní krása“]	
„krásné z umění“	„ <i>s Kunstschöne</i> “ (Kant, Hegel)
[Patočka: „krásna umění“]	
„minulost jako charakteristika umění“	„ <i>r Vergangenheitscharakter der Kunst</i> “ (Hegel)
[Patočka: „minulý ráz umění“]	
„nelze-li k tomu nìč přidat“	„wenn nichts zu ihm hinzugefügt und nichts von ihm weggenommen werden kann“ (Aristotelés)
a nic od toho odebrat	
[Kříž: „nelze ani nic ubrat, ani přidat“]	
básnická inovace	„ <i>e dichterische Erfindung</i>
bezúčelný	„ <i>zweckfrei, zwecklos</i>
bytí [individuální]	„ <i>s Dasein</i>
bytost	„ <i>s Wesen</i>
celek	„ <i>s Ganze</i>
činnost	„ <i>e Tätigkeit/s Tun</i>
difference	„ <i>e Differenz</i>
dílo	„ <i>s Werk</i>
diskontinuita tvarosloví	„ <i>r Formbruch</i>
divák	„ <i>r Zuschauer</i>
dorozumění se	„ <i>e Verständigung</i>
fakt	„ <i>e Tatsache/r Tatsbestand</i>
forma ztvárnování	„ <i>e Gestaltungsform</i>
historické povědomí	„ <i>s historische Bewußtsein</i>
ideál	„ <i>s Ideale</i>
identifikace	„ <i>s Identifizieren</i>
jev	„ <i>e Erscheinung</i>
jsoucno	„ <i>s Sein</i>
kormidelník	„ <i>r Schiffer (Platón)</i>
krása	„ <i>e Schönheit</i>
krásné	„ <i>s Schöne</i>
měšťacky	„ <i>bürgerlich</i>
mnohost	„ <i>e Multiplicität</i>
myšlení	„ <i>s Nachdenken</i>
nábrاز	„ <i>s Anbild</i>
náhled	„ <i>r Anblick</i>
názorný	„ <i>anschaulich</i>
nepředmětný	„ <i>gegenstandslos/ungegenständlich</i>
Obec	„ <i>e Gemeinde</i>
obecnost	„ <i>e Gemeinsamkeit</i>
obecný	„ <i>gemeinsam</i>
obraz	„ <i>s Bild</i>
obrazový obsah	„ <i>r Bildinhalt</i>
odkazování	„ <i>e Verweisung</i>
ospravedlnění	„ <i>e Rechtfertigung</i>
pocit ze zakoušení života	„ <i>s Lebensgefühl</i>
podstata	„ <i>s Wesen</i>
pojem dila	„ <i>r Werkbegriff</i>
porozumění	„ <i>s Verständnis</i>
poznatek	„ <i>s Erkenntnis</i>
pozorovatel	„ <i>r Beobachter, r Beschauer</i>
požadavek legitimace	„ <i>e Legitimationsförderung</i>
praobraz	„ <i>s Urbild</i>

pravda	<i>s Wahrheit</i>
pravdivost	<i>e Währheit</i>
proces	<i>r Vorgang</i>
procházet slavností	<i>Fest begehen</i>
prožívat	<i>erleben</i>
prvek	<i>s Element</i>
předpoklad	<i>e Voraussetzung</i>
představivost	<i>e Einbildungskraft</i>
představovat	<i>darstellen</i>
pudový	<i>treibhaft</i>
rozpoznávat/rozpoznať	<i>erkennen</i>
rozum	<i>e Vernunft</i>
rozumění	<i>s Verstehen</i>
rozvažování	<i>r Verstand</i>
řád	<i>e Ordnung</i>
samočas	<i>e Eigenzeit</i>
samozejmě dorozumění se	<i>e Selbstverständigung</i>
samozejmě porozumění	<i>s Selbstverständnis</i>
samozejmost	<i>e Selbstverständlichkeit</i>
samozejmý	<i>selbstverständlich</i>
sebeprědставování	<i>e Selbstdarstellung</i>
schopnost	<i>s Können</i>
skutečné	<i>s Wirkliche</i>
skutečnost (vlastnost)	<i>e Wirklichkeit</i>
soud	<i>s Urteil</i>
specificky	<i>e Eigentümlich</i>
specifikace	<i>e Orientierung</i>
spojitost	<i>e Kontinuität</i>
stav	<i>r Sachverhalt</i>
symbolicky působící	<i>s Symbolhafte</i>
uctívání vzdělanosti	<i>e Bildungsreligion</i>
umělecké tvarosloví	<i>e Formensprache der Kunst</i>
umění slova	<i>redende Künste (pl.)</i>
útvar	<i>s Gebilde</i>
utvářený	<i>gestaltet</i>
užitek	<i>s Nutzen</i>
užití	<i>r Gebrauch</i>
vědění	<i>s Wissen</i>
vkusové potěšení	<i>e Geschmacksfreude</i>
vnímání	<i>e Wahrnehmung</i>
volný prostor	<i>r Spielraum</i>
všeobecný	<i>allgemein</i>
vyprávění v obrazech	<i>e Bilderzählung</i>
výtvarný	<i>Bildnerisch/bildend</i>
výtvar	<i>e Schöpfung</i>
významovost	<i>e Bedeutsamkeit</i>
vzdělané povědomí	<i>s Bildungsbewußtsein</i>
zakusit/zakoušet	<i>erfahren</i>
zjevně	<i>offenkundig</i>
zkoumání	<i>e Untersuchung</i>
zkušenost	<i>e Erfahrung</i>
znalost	<i>s Wissen</i>
znovu legitimovat	<i>neue Legitimation bringen</i>
znovurozpoznaní	<i>s Wiedererkennen</i>
zobrazení	<i>s Abbild</i>
životní zkušenost	<i>e Lebenserfahrung</i>

Výběrová bibliografie H.-G. Gadamera

Bibliografie je ve všech oddílech usporádána chronologicky podle data prvního vydání. V hranatých závorkách uvádíme orientační překlad titulu i podtitulu do češtiny (A a C), údaje týkající se prvního vydání originálu (D.1) apod. Nejvýznamnější publikace (A) a samostatná knižní vydání překladů do češtiny a slovenštiny (D.1.) zvýrazňujeme tučně. Tituly sázené kursivou jsou zkráceným bibliografickým záznamem (rozšířený lze najít na patřičném místě dle chronologie). Horní index značí pořadí vydání.

A. Primární texty

Oddíl obsahuje všechny kritické edice díla H.-G. Gadamera a významné monografie knižního rozsahu, napsané německy, a menší práce. Gadamerovy práce, které nevznikly v němcině, neuvádíme.

Platos dialektische Ethik: Phänomenologische Interpretationen zum Philebos [Platónova dialektická etika: Fenomenologické interpretace Filéba]. Leipzig, Meiner 1931; v: Platos dialektische Ethik und andere Studien zur platonischen Philosophie (dále: **PdE & aSzP**), 2¹⁹⁶⁸, s. 6–178; Hamburg, Meiner 3¹⁹⁸³; v: Gesammelte Werke (dále: **GW**) 5, 4¹⁹⁸⁵, s. 3–163.

Plato und die Dichter [Platón a básníci]. Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann 1¹⁹³⁴; v: **PdE & aSzP** 2¹⁹⁶⁸, s. 179–204; v: **GW** 3¹⁹⁸⁵, s. 187–211.

Hegel und der geschichtliche Geist [Hegel a dějinný duch]. V: Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft, roč. 100, 1¹⁹³⁹, s. 25–37;

- v: Kleine Schriften (dále: **KS**) 3, ²1972, s. 118–128; v: **GW** ³1987, s. 384–394. [Nástupní přednáška v Lipsku 8. 7. 1939.]
- Platos Staat der Erziehung [Platónův výchovný stát]. ¹1941; v: **PdE & aSzP** ²1968, s. 205–220; v: **GW** ⁵1985, s. 249–262.
- Volk und Geschichte im Denken Herders [Národ a dějiny v Herderově myšlení]. V: Wissenschaft und Gegenwart, sv. 14, Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann ¹1942. [Přednáška v Paříži 1941.]
- Hölderlin und das Zukünftige [Hölderlin a budoucnost]. V: Beiträge zur geistigen Überlieferung, Bad Godesberg, Helmut Küpper ¹1947, s. 53–85; v: **IKS** ²1967; v: **2KS** ³1979, s. 45–63; v: **GW** ⁴1993, s. 20–38. [Přednáška 1943.]
- Zur Vorgeschichte der Metaphysik [K prehistorii metafyziky]. V: H.-G. Gadamer (ed.): Anteile [Příspěvky], Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann ¹1950 [Sborník k narozeninám Martina Heideggera]; s názvem Zur Begriffswelt der Vorsokratiker [K pojmovému světu předsókratiků], Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft ²1968; v: **GW** ⁶1985, s. 9–29.
- Über die Festlichkeit des Theaters [O slavnostnosti divadla]. V: Mannheimer Hefte, roč. 3, ¹1954, s. 26–30; v: **IKS** ²1967; v: **2KS** ³1979, s. 170–177; v: **GW** ⁸1993, s. 296–304. [Přednáška 1954.]
- Mythos und Vernunft [Mýtus a rozum]. ¹1954; v: **KS** ⁴ ²1977, s. 48–53; v: **GW** ⁸1993, s. 163–169.
- Was ist Wahrheit? [Co je pravdivost?]. V: Zeitwende, Die neue Furche, roč. 28, ¹1957, s. 226–237; v: **IKS** ¹1967; v: **2KS** ³1976, s. 46–58; v: **GW** ²1986; v: **2GW** ⁵1993, s. 44–56. [Přednáška 1955. Česky 1968, 1995.]
- Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik** [Pravdivost a metoda. Základy filosofické hermeneutiky]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) ¹1960, ²1965, ³1972, ⁴1975; v: **GW** ¹1986; v: **2GW** ⁶1990.
- Exkurse I–VI [Exkursy I–VI]. V: ¹, ², ³, ⁴Wahrheit und Methode, ¹1960, ²1965, ³1972, ⁴1975, s. 466–476; v: **GW** ²1986; v: **2GW** ⁶1993; s. 375–386.

- Hermeneutik und Historismus [Hermeneutika a historismus]. V: Philosophische Rundschau, roč. 9, ¹1961, s. 241–276; v: ², ³, ⁴Wahrheit und Methode, ²1965, ³1972, ⁴1975, s. 477–512; v: **1GW** ⁵1986; v: **2GW** ⁶1993, s. 387–424.
- Vorwort zur 2. Auflage [Předmluva ke 2. vydání]. V: ², ³, ⁴Wahrheit und Methode, ¹1965, ²1972, ³1975, s. XVI–XXVI; v: **1GW** ⁴1986; v: **2GW** ⁵1993, s. 437–448.
- Nachwort zur 3. Auflage [Doslov ke 3. vydání]. V: ³, ⁴Wahrheit und Methode, ¹1972, ²1975, s. 513–541; v: **1GW** ³1986; v: **2GW** ⁴1993, s. 449–478.
- Zur Problematik des Selbstverständnisses. Ein hermeneutischer Beitrag zur Frage der Entmythologisierung [K problematice samozřejmého porozumění. Příspěvek k otázce odmytologizování]. Italsky s názvem Intendimento e Rischio, v: E. Castelli (ed.): [Kongresové zprávy] Centro Internazionale di Studi Umanistici, Roma ¹1962; německy: Verstehen und Spielen [Rozumění a hra], v: Theologische Forschungen, roč. 30, ¹1963; rozšířená německá verze s konečným titulem, v: Einsichten, Festschrift für Gerhard Krüger zum 60. Geburtstag. [Názory. Jubilejný sborník k 60. narozeninám Gerharda Krügera], Frankfurt a. M. ¹1962, s. 71–85; v: **IKS** ¹1967; v: **2KS** ³1976, s. 70–81; v: **GW** ⁴1986; v: **2GW** ⁵1993, s. 121–132. [Přednáška v Římě, 1961.]
- Dialektik und Sophistik im siebenten platonischen Brief [Dialektika a sofistika v sedmém platónském dopise]. V: Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Heidelberg ¹1962; v: **PdE & aSzP** ²1968, s. 221–247; v: **GW** ⁶1985, s. 90–115.
- Über die Möglichkeit einer philosophischen Ethik [O možnosti filosofické etiky]. V: P. Engelhardt (ed.), Sein und Ethos [Bytí a étos], Walberger Studien der Albertus Magnus Akademie, Philosophische Reihe, Mainz ¹1963, s. 11–24; v: **IKS** ²1967; v: **2KS** ³1976, s. 179–191; v: **GW** ⁴1987, s. 175–188; v: *Gadamer Lesebuch*, ⁵1997. [Přednáška 1961 ve Walbergu. Česky 1999.]

Ästhetik und Hermeneutik [Estetika a hermeneutika]. V: *Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie*, roč. 56, 1964, s. 240–246; v: ¹KS₂ 1967; v: *Actes du 5ième Congrès Internat. d'Esthétique*, Amsterdam 1964, 31968, s. 93–101; v: ²KS₂ 1979, s. 1–8; v: GW₈ 1993, s. 1–8; v: *Gadamer Lesebuch*, 51997. [Přednáška na 5. mezinárodním estetickém kongresu v Amsterdamu 1964. Česky 1999.]

Die Marburger Theologie [Marburská teologie]. V: Erich Dinkler (ed.): *Zeit und Geschichte. Dankesgabe an Rudolf Bultmann zum 80. Geburtstag*. [Čas a dějiny. Pocta Rudolfovi Bultmannovi k jeho 80. narozeninám.], Tübingen 1964, s. 479–490; s názvem Martin Heidegger und die Marburger Theologie, v: ¹KS₁ 1967; v: ²KS₁ 1976, s. 82–92; v: *Heideggers Wege*, 41983, s. 29–40; v: GW₃ 1987, s. 197–208.

Mensch und Sprache [Člověk a řeč]. Předtisk v: *Muttersprache*, roč. 65, 1965, s. 257–262; v: *Orbis Scriptus*, München 1966, s. 237–243 [sborník k sedmdesátinám D. Tschizewského]; v: ¹KS₁ 1967; v: ²KS₁ 1976, s. 93–100; v: GW₂ 1986; v: ²GW₂ 1993, s. 146–154. [Česky 1999.]

Die Universalität des hermeneutischen Problems [Universalita hermeneutického problému]. V: *Philosophisches Jahrbuch*, roč. 73, 1966, s. 215–225; v: ¹KS₁ 1967; v: ²KS₂ 1976, s. 101–112; v: ¹GW₂ 1986; v: ²GW₂ 1993, s. 219–231; v: *Gadamer Lesebuch*, 61997.

Rhetorik, Hermeneutik und Ideologiekritik. Metakritische Erörterungen zu Wahrheit und Methode [Rétorika, hermeneutika a kritika ideologie. Metakritické poznámky k Wahrheit und Methode]. v: ¹KS₁ 1967; v: Apel, Karl-Otto (ed.): *Hermeneutik und Ideologiekritik*, 21971 [soubor obsahuje všechny texty debaty, kterou začal Jürgen Habermas svou kritikou Wahrheit und Methode]; v: ²KS₁ 1976, s. 113–130; v: ¹GW₂ 1986; v: ²GW₂ 1993, s. 232–250. [Odpověď J. Habermasovi.]

Kleine Schriften I: Philosophie. Hermeneutik [Menší spisy I: Filosofie. Hermeneutika]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1967, 21976.

Kleine Schriften II: Interpretationen [Menší spisy II: Interpretace].

Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1967; 21979. Anmerkungen zu dem Thema Hegel und Heidegger [Poznámky k tématu Hegel a Heidegger]. V: Hermann Braun, Manfred Riedel (eds.): *Natur und Geschichte* [Příroda a dějiny], Stuttgart 1968, s. 123–131 [sborník na počest Karla Löwitha]; s názvem Heidegger und die Sprache der Metaphysik [Heidegger a řeč metafyziky], v: KS₃ 1972, s. 212–220; v: *Heideggers Wege*, 31983, s. 61–69, s názvem Die Sprache der Metaphysik, v: GW₃ 1987, s. 229–237; s názvem Heidegger und die Sprache der Metaphysik, v: *Gadamer Lesebuch*, 51997.

Amicus Plato magis amica veritas. V: PdE & aSzP 1968, s. 249–268; v: GW₆ 1985, s. 71–89. [Přednáška proslovená 1964 a 1965.]

Platos dialektische Ethik und andere Studien zur platonischen Philosophie [Platónova dialeklická etika a další studie k platónské filosofii]. Hamburg, Meiner 1968.

Über leere und erfüllte Zeit [O prázdném a naplněném čase]. V: H.-G. Gadamer (ed.): *Die Frage Martin Heideggers* Beiträge zu einem Kolloquium mit Heidegger aus Anlaß seines 80. Geburtstages [Otázka Martina Heideggera – Příspěvky ke kolokviu s Martinem Heideggerem u příležitosti jeho 80. narozenin], Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Heidelberg 1969, s. 17–35; v: KS₃ 1972, s. 221–236; v: GW₄ 1987, s. 137–153.

Sprache und Verstehen [Řeč a rozumění]. V: *Zeitwende*, Die neue Furche, roč. 41, 1970, s. 364–377; v: KS₄ 1977, s. 86–93; v: ¹GW₂ 1986; v: ²GW₂ 1993, s. 364–377; v: *Gadamer Lesebuch*, 51997. [Česky 1999.]

Hegels Dialektik. Fünf hermeneutische Studien [Hegelova dialektika. Pět hermeneutických studií]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1971, 21980; v: GW₃ 1987, s. 3–104.

Replik [Odpověď]. V: Apel, Karl-Otto (ed.): *Hermeneutik und Ideologiekritik*, 1971, s. 283–318 [kniha obsahuje všechny texty debaty, kterou začal Jürgen Habermas svou kritikou Wahrheit und Methode];

- s názvem Replik zu „Hermeneutik und Ideologiekritik“, v: **KS4** ²1977, s. 118–141; v: **GW2** ¹1986; v: **GW2** ²1993, s. 251–275.
- Die Begriffsgeschichte und die Sprache der Philosophie [Dějiny pojmu a jazyk filosofie]. Opladen ¹1971; v: **KS4** ²1977, s. 1–16; v: **GW4** ³1987, s. 78–94.
- Über den Beitrag der Dichtkunst bei der Suche nach der Wahrheit [O přínosu básnictví při hledání pravdy]. V: Zeitwende, Die neue Furche, roč. 42, ¹1971, s. 402–410; v: **KS4** ²1977, s. 218–227; v: **GW10** ³1995, s. 70–79. [Rozhlasové vysílání, 1971.]
- Semantik und Hermeneutik. V: **KS3** ¹1972, s. 251–260; také v: **GW2**, s. 174–183. [Přednáška na XIV. Mezinárodním kongresu pro filosofii ve Vídni 1968.]
- Dichtung und Mimesis [Básnictví a mimesis]. S názvem Dichtung und Nachahmung [Básnictví a nápodoba], v: Neue Zürcher Zeitung ¹⁹³, ¹1972 [v literární příloze listu]; v: **KS4** ²1977, s. 228–234; v: **GW10** ³1995, s. 80–85.
- Kleine Schriften III: Idee und Sprache. Platon, Husserl, Heidegger** [Menší spisy III: Idea a jazyk. Platón, Husserl, Heidegger]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) ¹1972.
- Wer bin ich und wer bist du? Ein Kommentar zu Paul Celans „Atemkristall“ [Kdo jsem já a kdo jsi ty?: Komentář k básnímu Paula Celana Atemkristall]. Frankfurt a. M., Suhrkamp ¹1973, doplněné a revidované: ²1986; v: **GW9** ³1993, s. 383–451. [Soubor časopisecky publikovaných interpretací P. Celana.]
- Gibt es die Materie? Eine Studie zur Begriffsbildung in Philosophie und Wissenschaft [Existuje hmota? Studie ke tvoření pojmu ve filosofii a ve vědě]. V: Anastasios Giannarás (ed.): Convivium Cosmologicum. Basel-Stuttgart, Birkhäuser ¹1973 [sborník k 70. narozeninám Helmuta Hönlá]; také v: **GW6**, s. 201–217.
- Die Unsterblichkeitsbeweise in Platons „Phaidon“ [Důkazy nesmrtelnosti duše v Platónově Faidónu]. V: Helmut Fahrenbach (ed.): Wirklichkeit und Reflexion. Pfullingen, Neske 1973 [sborník k 60. narozeninám Waltera Schulze].
- H.-G. Gadamer, Paul Vogler (eds.): Neue Anthropologie [Nová antropologie], 7 sv., Stuttgart-München, Georg Thieme a Deutscher Taschenbuchverlag 1972–1975.
- Theorie, Technik, Praxis. Die Aufgabe einer neuen Anthropologie [Teorie, technika, praxe. Úkol nové antropologie]. Úvod v: *Neue Anthropologie*, ¹1972, sv. I, s. IX–XXXVII; v: **KS4** ²1977; v: **GW4** ³1987, s. 243–266.
- Schlussbericht [Závěrečné shrnutí]. Závěr v: *Neue Anthropologie*, sv. VII.
- Rhetorik und Hermeneutik. Göttingen ¹1976; v: **KS4** ²1977, s. 148–163; v: **GW2** ³1986; v: **GW2** ⁴1993, s. 276–291.
- Vernunft im Zeitalter der Wissenschaft. Aufsätze [Rozum ve věku vědy. Články]. Frankfurt a. M., Suhrkamp ¹1976, ³1991.
- Das Spiel der Kunst [Hra umění]. V: **KS4** ¹1977, s. 234–240; v: **GW10** ²1995, s. 86–93. [Rozhlasové vysílání Der wahre Schein der Kunst (Pravdivé zdání umění) 1975.]
- Kleine Schriften IV: Variationen** [Menší spisy IV: Variace]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1977.
- Philosophische Lehrjahre: Eine Rückschau [Filosofická léta učednická: Ohlédnutí]. Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann ¹1977, ²1995.
- Poetica. Frankfurt a. M., Insel ¹1977, ²1990. Rozšířené s názvem Gedicht und Gespräch [Hovory s poezíí]. ¹⁽³⁾1990; v jiném uspořádání v: **GW9** ²⁽⁴⁾1993. [Soubor časopisecky publikovaných interpretací poezie.]
- Die Aktualität des Schönen. Kunst als Spiel, Symbol und Fest [Aktualita krásného. Umění jakohra, symbol a svátek]. V: Ansgar Paus (ed.): Kunst heute, Graz-Wien-Köln, Styria ¹1975, s. 25–84 [sborník přednášek Salcburských vysokoškolských týdnů roku 1974]; přepracované vydání, Stuttgart, Reclam ¹1977 [řada dotisků]; také v: **GW8**, s. 94–142. [Série přednášek s názvem Kunst als Spiel, Symbol und Fest v rámci Salcburských vysokoškolských týdnů konaných od 29. července do 10. srpna 1974.]
- Die Idee des Guten zwischen Plato und Aristoteles [Idea dobra mezi Platónem a Aristotelem]. Heidelberg, C. Winter ¹1978; v: **GW7** ²1991, s. 128–227. [Česky 1994.]

Das Erbe Hegels [Dědictví Hegelovo]. V: H.-G. Gadamer, Jürgen Habermas: Das Erbe Hegels, Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann 1980, s. 35–83; v: **GW4** 1987, s. 463–483; v: *Gadamer Lesebuch*, 31997. [Proslov 1979. Česky 1999.]

Heideggers Wege. Studien zum Spätwerk [Heideggerovy cesty. Studie k jeho pozdnímu dílu]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1983; v: **GW3** 1987, s. 175–332. [15 studií.]

Lob der Theorie [Chvála teorie]. Frankfurt a. M., Suhrkamp 1983, 31991.

Text und Interpretation. V: *Text und Interpretation*, 1984, s. 24–55 [viz C]; také v: *Gadamer Lesebuch*, 1997. [Přednáška 25. 3. 1981 v Paříži.]

Bürger zweier Welten [Občané dvou světů]. V: Krzysztof Michalski (ed.): Der Mensch in den modernen Wissenschaften. Castelgandolfo-Gespräche 1983, Stuttgart, Klett-Cotta 1985, s. 185–199; také v: **GW10**, s. 225–237. [Přednáška 1983. Česky 1985, 1999.]

Gesammelte Werke 5: Griechische Philosophie I [Sebrané spisy 5: Řecká filosofie I]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1985.

Gesammelte Werke 6: Griechische Philosophie II [Řecká filosofie II]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1985.

Gesammelte Werke 1: Hermeneutik I (Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik). Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1986, 21990.

Gesammelte Werke 2: Hermeneutik II (Wahrheit und Methode: Ergänzungen, Register). Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1986, 21993.

Gesammelte Werke 3: Neuere Philosophie I (Hegel / Husserl / Heidegger) [Novější filosofie I (Hegel, Husserl, Heidegger)]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1987.

Gesammelte Werke 4: Neuere Philosophie II (Probleme / Gestalten) [Novější filosofie II (Problémy a osobnosti)]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1987.

Das Erbe Europas [Evropské dědictví]. Frankfurt a. M., Suhrkamp 1989, 21990.

Gesammelte Werke 7: Griechische Philosophie III (Plato im Dialog) [Řecká filosofie III (Platón v dialogu)]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1991.

Europa und die Oikumene [Evropa a oikúmené]. V: H.-H. Gander (ed.): Europa und Philosophie. Frankfurt a. M., Vittorio Klostermann 1993, s. 67–86 [Spisy společnosti Martina Heideggera, sv. 2]; v: **GW10** 1995, s. 267–286. [Přednáška 1991. Česky 1996.]

Gesammelte Werke 8: Ästhetik und Poetik I (Kunst als Aussage) [Ästhetika a poetika I (Umění jako výpověď)]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1993.

Gesammelte Werke 9: Ästhetik und Poetik II (Hermeneutik im Vollzug) [Ästhetika a poetika II (Uplatnění hermeneutiky)]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1993. [Studie vzniklé během 40. až 80. let, vesměs publikované časopisecky, případně vysílané v rozhlasu, a vydané ve sbornících *Gedicht und Gespräch*, 1990 (viz *Poetica*, 1977), *KS1* nebo *Wer bin ich und wer bist du?*, 21986.]

Über die Verborgenheit der Gesundheit [O skrytosti zdraví]. Frankfurt a. M., Suhrkamp 1993.

Hermeneutik und ontologische Differenz [Hermeneutika a ontologická difference]. V: **GW10** 1995, s. 58–70. [Napsáno 1989. Česky 1999.]

Gesammelte Werke 10: Hermeneutik im Rückblick [Zpětný pohled na hermeneutiku]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1995.

Der Anfang der Philosophie [Počátek filosofie]. Stuttgart, Reclam 1996.

Grondin, Jean (ed.): *Gadamer Lesebuch* [Gadamerovská čítanka]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1997. [Selbstdarstellung (Autoportrét), 1975, Klassische und philosophische Hermeneutik (Klasická a filosofická hermeneutika), 1968, *Die Universalität des hermeneutischen Problems*, 1966, *Sprache und Verstehen*, 1970, *Über die Möglichkeit einer philosophischen Ethik*, 1963, *Vom Wort zum Begriff (Od slova k pojmu)*, 1995, *Ästhetik und Hermeneutik*, 1964, *Von der Wahrheit des Wortes (O pravdivosti slova)*, 1971, *Text und Interpretation*, 1984, *Wort und Bild – „so wahr, so seiend“ (Slovo a obraz – „tak*

pravdivé a skutečné“), 1992, *Die griechische Philosophie und das moderne Denken* (*Řecká filosofie a moderní myšlení*, 1999), 1978, *Plato als Porträtist* (Platón jako portrétista), 1988, *Das Erbe Hegels*, 1980, *Heidegger und die Sprache der Metaphysik*, 1968 (= *Anmerkungen zu dem Thema Hegel und Heidegger*), *Hermeneutik und ontologische Differenz*, 1995.] Hermeneutische Entwürfe: Vorträge und Aufsätze [Hermeneutické náčrtky: Přednášky a statí]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 2000.

B. Bibliografie

B.1. V Gadamerových spisech

KS3, s. 261–271. [První rozsáhlá bibliografie, velmi podrobná a spolehlivá].

GW1, s. 495.

GW2, s. 509–512.

GW3, s. 431–434.

GW4, s. 485–489.

GW5, s. 365–367.

GW6, s. 319–321.

GW7, s. 443–445.

GW8, s. 441–445.

GW9, s. 471–475.

GW10, s. 441–446 a s. 453–477. [Každý svazek *Gesammelte Werke* (Sebraných spisů) obsahuje informace o ediční historii v tom kterém svazku publikovaných textů. V desátém svazku je navíc přehledný obsah celé řady a seznam anglických, francouzských a italských překladů.]

B.2. Vsamostatných publikacích

Gadamer-Bibliographie (1922–1994). Sestavil Etsuro Makita. Frankfurt a. M., P. Lang 1995. [349 s., kompletní bibliografie HGG v uvedeném rozmezí včetně překladů, neobsahuje sekundární texty. E. Makita z tokijské university výsledky své činnosti průběžně publikuje na internetové stránce věnované HGG http://www.ms.kusuts.ac.jp/KMSLab/makita/gdmhp/gdmhp_d.html (v německé a v japonské mutaci, verze ze září 2002. Tamtéž lze najít i další bibliografické soupisy: jubilejní spisy pro HGG: .../ghp_festschr_d.html, hlavní díla HGG: .../ghp_wwerk_d.html, sekundární literatura o HGG a jeho filosofii: .../ghp_2literat_d.html, doplňky k bibliografii HGG 10/1994–2/1995: .../ghp_gaberg_d.html, aktuality k bibliografii HGG 10/1994–2/1995: .../neuers.html a soupis přednášek a seminářů HGG: .../ghp_vorl_d.html.]

Hans-Georg Gadamer's Writings 1922–1996 [Spisy z let 1922–1996]. Sestavil Richard E. Palmer. V: *The Philosophy of Hans-Georg Gadamer*, 1997 [viz C], s. 558–602. [Reprezentativní výběr z Makitovy bibliografie s podrobnějším soupisem Gadamerových interview.]

Hans-Georg Gadamer: A Bibliography. Sestavila Joan Nordquist. Santa Cruz (CA), Reference and Research Services 1998. [51 s., aktuální krácená bibliografie německých primárních textů, anglických překladů, a především anglicky psané sekundární literatury.]

C. Sekundární literatura

Habermas, Jürgen: Wahrheit und Methode. V: *Philosophische Rundschau* 1967; rozšířené s názvem *Zu Gadamers Wahrheit und Methode*, v: *Hermeneutik und Ideologiekritik*, 2/1971, s. 45–56. [Recenze.]

Palmer, Richard E.: Hermeneutics: Interpretation Theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, and Gadamer. V: [Studie o fenomenologii a filosofii existencialismu Northwestern University], Evans-ton (Ill.), Northwestern University Press 1969.

- Habermas, Jürgen: Der Universalitätanspruch der Hermeneutik [Nárok hermeneutiky na universalitu]. V: *Hermeneutik und Ideologiekritik*, 1971, s. 120–159.
- Apel, Karl-Otto (ed.): *Hermeneutik und Ideologiekritik*. Frankfurt a. M., Suhrkamp 1971. [Sborník debaty H.-G. Gadamera s kritikou ideologie: obsahuje výše uvedenou rozšířenou verzi Habermasovy recenze, Gadamerovu reakci na tuto recenzi *Rhetorik, Hermeneutik und Ideologiekritik*, 1967, výše uvedenou Habermasovu reakci na Gadamerovu odpověď, příspěvky K.-O. Apela, Clause von Bormanna, Rüdigera Bubnera aj. a všeobecnou odpověď H.-G. Gadamera na všechny příspěvky *Replik* (viz A).]
- Lang, Peter Christian: *Hermeneutik, Ideologiekritik, Ästhetik: über Gadamer und Adorno sowie Fragen einer aktuellen Ästhetik* [Hermeneutika, kritika ideologie, estetika: o Gadamerovi a Adornovi jakž i o otázkách aktuální estetiky]. Königstein (Ts.), Forum Academicum v nakladatelské skupině Athenäum/Hain/Scriptor/Hanstein 1981.
- Ricoeur, Paul: *Hermeneutics and the Human Sciences*. Cambridge, Cambridge University Press 1981.
- Grondin, Jean: *Hermeneutische Wahrheit?: Zum Wahrheitsbegriff Hans-Georg Gadamers* [Hermeneutická pravdivost?: K pojmu pravdivosti u H.-G. Gadamera]. Königstein (Ts.), Forum Academicum v nakladatelské skupině Athenäum/Hain/Scriptor/Hanstein 1982; opravené vydání Weinheim, Beltz Athenäum 1994.
- Forget, Ph. (ed.): *Text und Interpretation. Deutsch-französische Debatte mit Beiträgen von J. Derrida, Ph. Forget, M. Frank, H.-G. Gadamer, J. Greitsch und F. Laruelle*. München, Wilhelm Fink Verlag 1984.
- Weinsheimer, Joel: *Gadamer's Hermeneutics: A Reading of Truth and Method*. New Haven, Yale University Press 1985.
- Dallmayr, Fred: *Hermeneutics and Deconstruction: Gadamer and Derrida in Dialogue*. V: Dallmayr, Fred: *Critical Encounters: Between Philosophy and Politics*. Notre Dame (Ind.), Notre Dame University Press 1987, s. 130–158.
- Warnke, Georgia: *Gadamer: Hermeneutics, Tradition, and Reason*. Stanford University Press-Stanford (Calif.), Polity Press-Oxford 1987.
- Palmer, Richard E., Michelfelder, Diane P. (eds.): *Dialogue and Deconstruction: The Gadamer-Derrida Encounter* [Dialog a dekonstrukce: Střetnutí Gadamera a Derridy]. Albany (N. Y.), State University of New York Press 1989.
- Sullivan, Robert R.: *Political Hermeneutics: The Early Thinking of Hans-Georg Gadamer*. University Park, Pennsylvania State University Press 1989.
- Wright, Kathleen (ed.): *Festivals of interpretation: Essays on Hans-Georg Gadamer's work*. Albany (N. Y.), State University of New York Press 1990.
- Grondin, Jean: *Einführung in die philosophische Hermeneutik* [Úvod do filosofické hermeneutiky]. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1991 [s předmluvou H.-G. Gadamera]. [Francouzsky: Paris 1993, anglicky: New Haven-London 1994, česky 1997.]
- Silverman, Hugh J. (ed.): *Gadamer and Hermeneutics: Science, Culture, Literature: Plato, Heidegger, Barthes, Ricoeur, Habermas, Derrida*. New York-London, Routledge 1991. [Sborník na Gadamerovo počest.]
- Kögler, Hans-Herbert: *Die Macht des Dialogs: Kritische Hermeneutik nach Gadamer, Foucault und Rorty*. Stuttgart, Metzler 1992. [Původně disertace na Universität Frankfurt a. M., 1991. Anglicky *The Power of Dialogue: Critical Hermeneutics After Gadamer and Foucault*. Přel. Paul Hendrickson. Cambridge (Mass.), MIT Press 1996.]
- Vattimo, Gianni: *Oltre l'interpretazione: Il significato dell'ermeneutica per la filosofia* [Za hranicemi interpretace: Význam hermeneutiky pro filosofii]. Roma-Bari, Gius. Laterza & Figli 1994. [Anglicky *Beyond Interpretation: The Meaning of Hermeneutics for Philosophy*. Přel. David Webb. Polity Press, Cambridge 1997.]
- Schmidt, Lawrence K. (ed.): *The Specter of Relativism: Truth, Dialog, and Hermeneutics*. Cambridge (Mass.), MIT Press 1995.

- gue, and Phronesis in Philosophical Hermeneutics [Přízrak relativismu: Pravda, dialog a *fronésis* ve filosofické hermeneutice]. Evanston (Ill.), Northwestern University Press 1995 [Studie o fenomenologii a filosofii existencialismu Northwestern University].
- Zuckert, Catherine H.: Postmodern Platons: Nietzsche, Heidegger, Gadamer, Strauss, Derrida. Chicago, University of Chicago Press 1996.
- Hahn, Lewis E. (ed.): The Philosophy of Hans-Georg Gadamer. LaSalle (Ill.)-Chicago, Open Court Publishers 1997. [Obsahuje Gadamerovu bibliografii.]
- Risser, James: Hermeneutics and the Voice of the Other: Re-Reading Gadamer's Philosophical Hermeneutics. Albany (N. Y.), State University of New York Press 1997.
- Grondin, Jean: Hans-Georg Gadamer: Eine Biographie. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1999.
- Grondin, Jean: Introduction à Hans-Georg Gadamer (La Nuit surveillée) [Úvod do H.-G. Gadamera (Probdělá noc)]. Paris, Éditions du Cerf 1999.
- Hammermeister, Kai: Hans-Georg Gadamer. München, C. H. Beck 1999.
- Renaud, François: Die Resokratisierung Platons: Die platonische Hermeneutik Hans-Georg Gadamers. Sankt Augustin, Academia Verlag 1999.
- Günter Figal, Jean Grondin, Dennis J. Schmidt a Friederike Rese (eds.): Hermeneutische Wege: Hans-Georg Gadamer zum Hundertsten. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 2000.
- Grondin, Jean: Einführung zu Gadamer [Úvod ke Gadamerovi]. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 2000.
- „Sein, das verstanden werden kann, ist Sprache“: Hommage an Hans-Georg Gadamer [„Jsoucno, kterému lze rozumět, je jazyk“: Pocta H.-G. Gadamerovi]. Frankfurt a. M., Suhrkamp 2001.
- Grondin, Jean: Von Heidegger zu Gadamer: Unterwegs zur Hermeneutik [Od Heideggera ke Gadamerovi: Cestou k hermeneutice]. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft 2001.

Dostal, Robert J. (ed.): The Cambridge Companion to Gadamer [Cambridgeský průvodce Gadamerem]. Cambridge, Cambridge University Press 2002.

D. Bibliografie ve vztahu k českému prostředí

D.1. Překlady textů H.-G. Gadamera do češtiny a slovenštiny

- Hermeneutický význam časového odstupu [Die hermeneutische Bedeutung des Zeitenabstandes = *Wahrheit und Methode* II, 1.c), v: GWI, s. 296–305]. Přel. Jiří Němec, v: Podoby. Literární sborník. Praha, Československý spisovatel 1967, s. 209–216.
- Co je pravda? [*Was ist Wahrheit?*, 1957]. Přel. Jiří Němec, v: Tvář, roč. 3, 1968, č. 2, s. 1–6 a Tvář, roč. 4, 1969, č. 1, s. 50–52.
- Řeč jako médium hermeneutické zkušenosti [Sprache als Medium der hermeneutischen Erfahrung = úvodní pasáž *Wahrheit und Methode* III, 1, v: GWI, s. 387–393]. Přel. Jiří Němec, v: Překlad literárního díla. Sborník současných zahraničních studií, Praha, Odeon 1970, s. 24–30.
- Občané dvou světů [*Bürger zweier Welten*, 1985]. Přel. O. Vochoč, v: Člověk v moderních vědách. Praha, Filosofický ústav ČSAV 1992, s. 143–153.
- Idea Dobra mezi Platónem a Aristotelem [*Die Idee des Guten zwischen Platon und Aristoteles*, 1978]. Přel. Jan Šindelář a Filip Karšík, Praha, ISE (edice Oikúmené) 1994.
- Problém dějinného vědomí [Le problème de la conscience historique, Louvain 1963]. Z francouzštiny přel. Jiří Němec a Jan Sokol, Praha, Filosofia (Parva philosophica) 1994.
- Co je pravda? [*Was ist Wahrheit?*, 1957]. Přel. Jiří Němec, v: Tvář. Výbor z časopisu. Praha, Torst 1995, s. 421–424. [Poprvé 1968, 1969.]
- Aktualita krásného. Umenie ako hra, symbol a slávnosť [*Die Aktualität des Schönen*, 1977]. Přel. Oliver Bakoš, Bratislava, Archa 1995.
- Znovunalezený Heideggerův „Úvod k Aristotelovi“ z r. 1922 [Die wiederentdeckte „Aristoteles-Einleitung“ Heideggers von 1922, 1989]. Přel. Jiří Pešek, v: Filosofický časopis, roč. 44, 1996, s. 3–8.

Evropa a oikúmené [*Europa und die Oikoumene*, 1993]. Přel. Irena Šnebergová, v: Filosofický časopis, roč. 44, 1996, s. 85–100.

Jazyk jako médium hermeneutické zkušenosti [Sprache als Medium der hermeneutischen Erfahrung = úvodní pasáž *Wahrheit und Methode* III, 1, v: GW1, s. 387–393]. Přel. Irena Šnebergová, v: Filosofický časopis, roč. 46, 1998, s. 597–602.

Člověk a řeč (Výbor textů). Uspořádal Jan Sokol, Praha, OIKOY-MENH 1999; obsahuje následující překlady [řazeno chronologicky podle prvního vydání originálu]:

O možnosti filosofické etiky [*Über die Möglichkeit einer philosophischen Ethik*, 1963]. Přel. Jakub Čapek a Jan Sokol, s. 53–67.

Estetika a hermeneutika [*Ästhetik und Hermeneutik*, 1964]. Přel. Jan Sokol, s. 45–52.

Člověk a řeč [*Mensch und Sprache*, 1966]. Přel. Jan Sokol, s. 22–29.

Řeč a rozumění [*Sprache und Verstehen*, 1970]. Přel. Jan Sokol, s. 30–44.

Věda a veřejnost [Wissenschaft und Öffentlichkeit, 1977.] Přel. Jan Sokol, s. 83–89.

Řecká filosofie a moderní myšlení [Die griechische Philosophie und das moderne Denken, 1978, také v: GW6, s. 3–8]. Přel. Jan Sokol, s. 109–114.

Dědictví Hegelovo [*Das Erbe Hegels*, 1980]. Přel. Jakub Čapek, s. 115–137.

Idea tolerance 1782–1982 [Die Idee der Toleranz 1782–1982, 1982.] Přel. Jan Sokol, s. 71–82.

Občané dvou světů [*Bürger zweier Welten*, 1985]. Přel. Jan Sokol, s. 9–21.

Rozmanitost Evropy: dědictví a budoucnost [Die Vielfalt Europas – Erbe und Zukunft, 1985.] Přel. Jan Sokol, s. 90–105.

Hermeneutika a ontologická diference [*Hermeneutik und ontologische Differenz*, 1995]. Přel. Jakub Čapek, s. 138–151.

Filosofie a hermeneutika [Philosophie und Hermeneutik, v: KS4, s. 256–271]. Přel. Zdenka a Jaroslav Hrochovi, v: Filosofický časopis, roč. 48, 2000, s. 439–444.

D.2. Sekundární literatura v češtině

Jpa [= Patočka, Jan]: H. G. Gadamer, Volk und Geschichte im Denken Herders, 1942. V: Česká mysl, roč. 37, 1943, s. 153. [Recenze.]

Černý, Jiří: Filosofický problém hry. V: Filosofický časopis, roč. 15, 1967, s. 655–656. [První informace o Wahrheit und Methode v kontextu ludologické literatury (Buytendijk, Bally; Fink, Huizinga).]

Černý, Jiří: Soudobá buržoazní hermeneutika a metodologické problémy historickospolečenských věd. V: Filosofický časopis, roč. 26, 1978, s. 851–863. [Problematika debaty s kritikou ideologie.]

Hroch, Jaroslav: K problematice antiscentismu ve filosofii H.-G. Gadamera. Gadamerova filosofická hermeneutika ve vztahu k W. Diltheyovi, E. Husserlovi a M. Heideggerovi. V: Filosofický časopis, roč. 31, 1983, s. 90–112.

Hroch, Jaroslav: Die philosophische Hermeneutik H.-G. Gadamers und transzendentale Phänomenologie. V: Transzendentale Phänomenologie Ed. Husserls, Praha, ČSAV 1988, s. 180–201; český výtah v: Filosofický časopis, roč. 36, 1988, s. 834–840.

Hroch, Jaroslav: Praxe a tradice. Kritika filozofické hermeneutiky H.-G. Gadamera, Praha, Academia 1989.

Hroch, Jaroslav: Východiska filosofického myšlení H.-G. Gadamera (Platón, J. G. Herder, J. W. Goethe, G. W. F. Hegel). V: Filosofický časopis, roč. 38, 1990, s. 89–96.

Petříček, Miroslav, jr.: Myšlení o divadle. Díl 2. Gadamer, Arendtová, Ricoeur, Derrida. Praha, Herrmann a synové 1993.

Cibulka, Josef: Vznikání a dekonstrukce. O vývoji momentů negativity a temporalizace u Hegela, Heideggera a Derridy. V: Filosofický časopis, roč. 45, 1997, s. 205–211.

Hroch, Jaroslav: Filosofická hermeneutika v dějinách a současnosti. Brno, Masarykova universita a nakladatelství Georgetown 1997.

Grondin, Jean: Úvod do hermeneutiky [*Einführung in die philosophische Hermeneutik*, 1991]. [Z německého originálu] přel. Břetislav Horyna a Pavel Kouba. Praha, OIKOY-MENH 1997.

Petříček, Miroslav, jr.: Hermeneutika a dekonstrukce. V: Filosofický časopis, roč. 46, 1998, s. 731-740. [Upravená verze příspěvku předneseného 1. 10. 1997 na pražské konferenci Hermeneutik und Dekonstruktivismus pořádané Internationales Zentrum Tübingen.]

Hroch, Jaroslav: Hans-Georg Gadamer a hermeneutická filosofie. V: Filosofický časopis, roč. 48, 2000, s. 445-463.

Skovajsa, Marek: Gadamer centenarius. V: Filosofický časopis, roč. 48, 2000, s. 465-472.

D.3. Miscelanea

Mokrejš, Antonín: Myšlení a věc sama [recenze knihy *Problém dějinného vědomí* v překladu J. Němce a J. Sokola, viz D.1]. V: Filosofický časopis, roč. 43, 1995, s. 333-337.

Mathauser, Zdeněk: Aktualita krásného [recenze Bakošova překladu (viz D.1)]. V: Estetika, roč. 34, 1997, s. 48-50.

Hroch, Jaroslav: Hans-Georg Gadamer: Aktualita krásného. Umenie ako hra, symbol a slávnosť [recenze Bakošova překladu (viz D.1)]. V: Filosofický časopis, roč. 46, 1998, s. 129-132.

Blecha, Ivan: Gadamer, Hans-Georg. V: Filosofický slovník. Olomouc, Nakladatelství Olomouc 1998, s. 150. [Heslo.]

Olšovský, Jiří: Gadamerova hermeneutika a nedogmatická dialektika [recenze Sokolovy antologie *Člověk a řeč* (viz D.1)]. V: Filosofický časopis, roč. 48, 2000, s. 698-701.

Langmeyer, P.: Hans-Georg Gadamer. V: Nida-Rümelin, Julian: Slovník současných filosofů. Praha, Garamond 2001, s. 136-143. [Heslo.]

Hroch, Jaroslav: Nekrolog. V: Filosofický časopis, roč. 50, 2002, s. 331-332.

Stručná biografie H.-G. Gadamera

Tituly v kursivě jsou uvedeny též v oddílu A Výběrové bibliografie Hanse-Georga Gadama (s. 63-72).

1900 11. února se v Marburku v rodině farmaceuta Johanna Gadamera narodil syn Hans-Georg.

1902 Johannes Gadamer byl povolán jako řádný profesor a zároveň vedoucí farmaceutického ústavu university do západopruské Vratislaví.

1909-1918 Hans-Georg Gadamer (dále jen HGG) navštěvuje gymnázium u sv. Ducha ve Vratislaví, maturuje a začíná studovat na univerzitě ve Vratislaví.

1919 Johannes Gadamer je povolán zpět na universitu v Marburku jako nástupce svého učitele Ernsta Schmidta. HGG přestupuje z university ve Vratislaví do Marburku, kde studuje germanistiku, historii, dějiny umění a filosofii. Ačkoli se otec snaží přivést syna k exaktním vědám, utíká HGG k „upovídáným profesorům“, především k protiměšťácky zaměřenému Richardu Hamannovi, z dalších jmenujme klasického filologa a komparatistu Ernsta Roberta Curtia.

1921 HGG je ovlivněn filosofií a etikou Nikolaie Hartmanna. Účastní se pravidelných nočních diskusí v profesorově domě, postupně se však od Hartmannova novokantismu distancuje jako od tzv. naivního objektivismu a zajímá se o novinku zvanou fenomenologie. V letním semestru navštěvuje v Mnichově seminář fenomenologa Moritze Geigera.

- 1922** Předkládá disertaci o Platónově filosofii. V květnu je u Paula Natorpa a Nikolaie Hartmanna promován na doktora filosofie (ke své disertaci se později staví značně rezervovaně: „díkybohu, že existuje jen ve strojopisu“).
- 1923** V letním semestru navštěvuje ve Freiburku Husserlovu a Heideggerovu přednášky. V létě se setká s Heideggerem na jeho horské chatě. Heidegger je přeložen do Marburku.
- 1924-1927** Studuje klasickou filologii u Paula Friedländera v Marburku. Inspirací k tomuto studiu byly především Heideggerovy teze o Platónovi a Aristotelovi. Důkladné studium mu však brzy umožní emancipovat svůj výklad. Krystalizující postoj HGG lze shrnout jako obranu Platónových koncepcí proti Heideggerovi vyházejícímu ze svéravně pochopené aristotelské kritiky. Heidegger koná přednášky a cvičení od sedmi hodin ráno, HGG a jiní opouštějí postupně Hartmannův popůlnoční kroužek.
- 1927** Skládá státní zkoušku učitelské způsobilosti pro vyšší stupně.
- 1929** Habilituje se v Marburku u Heideggera a Friedländera.
- 1931** Vydává svůj habilitační spis *Platos dialektische Ethik*.
- 1933** Podniká cestu do Paříže. Své studium u HGG začíná Walter Schulz.
- 1934-1935** Po dva semestry vyučuje HGG na universitě v Kielu, jejíž rektor Richard Kroner nevyžadoval od vyučujících členství v politické organizaci Dozentenbund, které bylo v prvních letech po nacionálně socialistickém převratu podmínkou placené činnosti na universitě a jmenování profesorem (neplacená funkce soukromého docenta byla postupně rušena a nahrazována placenou funkcí tzv. docenta nového rádu, k jejímuž výkonu však byla nutná politická konformita s novým zřízením).
- 1936** Na podzim se jako dobrovolník účastní polovojenského „rehabilitačního tábora“ pro mladé docenty Dozentenakademie s politickým a odborným programem ve Weichselmünde u Gdaňska, což mu umožní jmenování profesorem, aniž vstoupí do stranické organizace.
- 1937** Je jmenován mimořádným profesorem v Marburku.
- 1938/1939** Je povolán do Lipska jako řádný profesor (jmenování 1. ledna 1939) a vedoucí filosofického ústavu university (nástupní přednáška 8. 7. 1939: *Hegel und der geschichtliche Geist*). HGG následují do Lipska žáci W. Schulz a Karl-Heinz Volkmann-Schluck.
- 1939/1940** O vánočích přednáší na pozvání Goethovy společnosti ve Florencii o Hölderlinovi.
- 1940** Stává se členem Saské akademie věd v Lipsku.
- 1941** V rámci oficiálního osvětového programu přednáší v obsazené Paříži o Herderovi (*Volk und Geschichte im Denken Herders*, 1942; díky tomuto programu se nastupující generace seznámila se starší i novější německou filosofií. Mezi přednášejícími byl i Martin Heidegger, z posluchačů uvedeme například Paula Ricoeura).
- 1944** V únoru odlétá na pozvání romanisty Harriho Meiera přes Španělsko do Lisabonu, kde koná několik přednášek.
- 1945** Je zvolen děkanem Filosofické fakulty university v Lipsku.
- 1946-1947** Vykonává funkci rektora university v Lipsku. Jako osoba nezkompromitovaná spoluprací s nacionálněsocialistickým režimem se stal i přes pochyby ruské okupační správy nejvhodnějším kandidátem do čela denacifikující se university; antipatie s ruskými úřady je však vzájemná a HGG jedná o svém odchodu do americké okupační zóny.
- 1947** Je povolán do Frankfurtu n. M., kde po počátečních peripetiích s americkými úřady (je považován za komunistu) působí jako řádný profesor až do roku 1949.
- 1949** Na jaře se účastní filosofického kongresu v Mendoze v Argentině (přednáška *Die Grenzen der historischen Vernunft* [Hranice historického rozumu]). Je povolán do Heidelbergu jako Jaspersův nástupce (od října). Dostává se opět do silného vlivu Martina Heideggera.
- 1950** Rediguje sborník *Anteile* k narozeninám Martina Heideggera. Rozhoduje se vypracovat originální koncepci filosofické hermeneutiky. Je jmenován členem Heidelberské akademie věd.

- 1951-1977** Vykonává funkci předsedy komise zabývající se Mikulášem Kusánským [Cusanus-Komission, Cusanus-Unternehmen] Heidelbergské akademie věd.
- 1951** Je jmenován členem Darmstadtské akademie pro jazyk a básnictví.
- 1953** Zakládá spolu s Helmutem Kuhnem časopis *Philosophische Rundschau* [Filosofické rozhledy].
- 1960** Vydává svůj hlavní spis *Wahrheit und Methode*, jímž zakládá filosofickou hermeneutiku.
- 1962** Je zvolen prezidentem Všeobecné společnosti pro filosofii v Německu [Allgemeine Gesellschaft für Philosophie in Deutschland].
- 1962-1964** Podílí se na založení Mezinárodního sdružení pro podporu hegelovských studií [Internationale Vereinigung zur Förderung der Hegel-Studien], sám je jeho prezidentem do roku 1970.
- 1966** Jako prezident Všeobecné společnosti pro filosofii v Německu organizuje kongres o jazyce v Heidelbergu.
- 1967-1971** Z podnětu Habermasovy recenze na *Wahrheit und Methode* dojde k tzv. debatě s kritikou ideologie (viz sborník *Hermeneutik und Ideologiekritik*, 1971).
- 1967-1977** Vycházejí čtyřsvazkové *Kleine Schriften*.
- 1968** Je emeritován, pokračuje však na heidelberské universitě v dobrovolné výuce; v březnu cestuje do USA.
- 1968/69-1972** Vykonává funkci prezidenta Heidelberské akademie věd.
- 1969** V dubnu znova odjízdí do USA.
- 1970** Je jmenován členem Akademie věd v Aténách.
- 1971** Je pasován na rytíře řádu *Pour le mérite* a je mu udělena Reuchlinova cena města Pforzheimu.
- 1972** Byl vyznamenán Velkým křížem za zásluhy s hvězdou (4. stupeň německého spolkového řádu za zásluhy).
- 1972-1976** V zimních semestrech vede postgraduální kurzy o Platónovi na MacMaster University v Hamiltonu.
- 1973** Je jmenován členem Národní akademie nauk v Římě.
- 1975** Je jmenován čestným členem Americké akademie umění a věd v Bostonu.
- 1977** V listopadu podniká cestu do USA.
- 1978-1986** V zimních semestrech přednáší na Boston College (Platón, Aristotelés, Hegel, fenomenologie, Heidegger, hermeneutika).
- 1979** 13. června je HGG slavnostně udělena Hegelova cena města Stuttgartu; pronáší děkovnou řeč *Das Erbe Hegels* (1981), laudatio přednesl Jürgen Habermas.
- 1979** V říjnu převzal Freudovu cenu Darmstadtské akademie pro jazyk a básnictví (děkovná řeč *Gutes Deutsch* [Dobrá němčina]).
- 1979** Je jmenován členem Belgické královské akademie.
- 1980-1992** V zimních měsících koná několikadenní semináře na Istituto Italiano per gli Studi Filosofici v Neapoli (antická filosofie, aplikace hermeneutiky na umění, německá filosofie).
- 1981** Debata s Jacquesem Derridou (viz sborníky *Text und Interpretation*, 1984, a *Dialogue and Deconstruction*, 1989).
- 1985-1995** Vycházejí desetisvazkové *Gesammelte Schriften*.
- 1986** 15. července převzal HGG Jaspersovu cenu města Heidelbergu a heidelberské university (děkovná řeč Von Lehrenden und Lernenden [O vyučujících a učících se]).
- 1986** 20. listopadu obdržel Cenu Dr. Margity Egnér (děkovná řeč *Leibfahrung und Objektivierbarkeit* [Tělesné prožitky a objektivizovatelnost]).
- 1987** 6. května obdržel Cenu Hannse Martina Schleyera Schleyerovy nadace ve Stuttgartu (děkovná řeč *Die anthropologischen Grundlagen der Freiheit des Menschen* [Antropologické předpoklady svobody člověka]).
- 1990** Je vyznamenán Velkým křížem za zásluhy s hvězdou (3. stupeň německého spolkového řádu za zásluhy).
- 1993** Je vyznamenán Velkým křížem (2. stupeň německého spolkového řádu za zásluhy) a Velkou medailí heidelberské university.
- 1995** V Heidelbergu se koná velká veřejná oslava narozenin HGG za účasti osobností vědeckého a politického života.

1996 Obdržel čestný doktorát university v Lipsku.

1997 27. března byl HGG udělen čestný doktorát Karlovy university v Praze.

2000 Město a universita Heidelberg pořádají ve dnech 11. a 12. února velkolepu oslavu svých narozenin HGG za účasti celebrit veřejného a akademického života. Konal se seminář k filosofii HGG, na němž své příspěvky přednesli mj. Richard Rorty, Gianni Vattimo a Michael Theunissen, nástupce HGG v Heidelbergu v 70. letech, zúčastnili se také Jürgen Habermas a Paul Ricoeur. Deutschland Radio vysílalo dvanáctihodinovou četbu z díla HGG. Nakladatelství Reclam vydalo jubilejní sborník *Begegnungen mit Hans-Georg Gadamer* s příspěvky Rortyho, Vattima, Habermase, Realeho, Figa-la, Grondina aj.

2001 Heidelberská universita poprvé uděluje Gadamerovu profesuru.

2002 13. března umírá.

OBSAH

(ZDÁ SE MI...) / 5

I / 27

II / 37

III / 46

(SHRŇME...) / 53

Slovníček vybraných
pojmů a výrazů / 61

Výběrová bibliografie
H.-G. Gadamera / 63

Stručná biografie

H.-G. Gadamera / 81

HANS-GEORG GADAMER
AKTUALITA KRÁSNÉHO
Umění jako hra, symbol a slavnost

Z německého originálu
Die Aktualität des Schönen.

Kunst als Spiel, Symbol und Fest,
Stuttgart, Reclam 1977,

přeložil, bibliografiu a biografiu
Hanse-Georga Gadamera
sestavil David Filip
Typografie Václav Sokol

V roce 2003
vydalo nakladatelství Triáda,
Ostrovní 17, 110 00 Praha 1,
jako 45. svazek edice Delfín

Redaktor Marek Vajchr
Sazba písmem John Baskerville
a Univers Petr Teichmann
Tisk Hermann & spol.,
Havlíčkův Brod
Počet stran 88
Vydání první